

เรื่องซักซ้อมความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
ที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๐
ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า

ที่มา

ศาลรัฐธรรมนูญได้มีคำวินิจฉัยให้บทบัญญัติความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล
ในส่วนที่สันนิษฐานให้กรรมการผู้จัดการ ผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล
นั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลโดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนา
ประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

กฎหมายหลายฉบับที่ใช้บังคับในปัจจุบันมีบทบัญญัติที่ใช้ถ้อยคำในลักษณะเดียวกันนี้จึงอาจมีผล
ทำให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยให้บทบัญญัติของกฎหมายอื่นนั้น ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญได้

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาจึงได้จัดประชุมและพิจารณารูปแบบของถ้อยคำที่จะนำมาปรับใช้
กับบทบัญญัติความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล และได้แก้ไขเพิ่มเติมองค์ประกอบของความผิด
ที่เกี่ยวกับบุคคลซึ่งจะต้องรับผิดและลักษณะของการกระทำความผิด ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และได้
ยกร่างเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทน
นิติบุคคล พ.ศ.๒๕๖๐

[\(พระราชบัญญัติฉบับเต็ม\)](#)

สาระสำคัญ

เป็นการยกเลิกบทบัญญัติความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลในกฎหมายที่ศาลรัฐธรรมนูญ
วินิจฉัยว่าชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่นที่มีบทบัญญัติลักษณะเดียวกัน จำนวนรวมทั้งสิ้น ๗๖ ฉบับ
และกำหนดบทบัญญัติที่แก้ไขเพิ่มเติมของกฎหมายแต่ละฉบับไว้ในบัญชีท้ายพระราชบัญญัติ

กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จำนวน ๓ ฉบับ ดังนี้

๑. พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๙๙ มาตรา ๒๕

๒. พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๔๐

๓. พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗ มาตรา ๗๒

ชื่อกฎหมาย	กฎหมายเดิม	พ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติมฯ
พระราชบัญญัติกำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัท จำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๕๙๙	“มาตรา ๒๕ ในกรณีที่บริษัทจำกัดใดกระทำความผิดตามมาตรา ๗ ถึงมาตรา ๒๔ กรรมการของบริษัทนั้น หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทนั้น ต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”	“มาตรา ๒๕ ในกรณีที่บริษัทจำกัดใดกระทำความผิดตามมาตรา ๗ ถึงมาตรา ๒๔ ถ้าการกระทำความผิดของบริษัทจำกัดนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของบริษัทจำกัดนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้บริษัทจำกัดนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องระวางโทษปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท”
พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๓	“มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้จัดการ หุ่นส่วนผู้จัดการ ผู้แทนนิติบุคคล หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น”	“มาตรา ๔๐ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย”
พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. ๒๕๔๗	“มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดซึ่งต้องรับโทษตามพระราชบัญญัตินี้เป็นนิติบุคคล ให้กรรมการผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคล หุ่นส่วนผู้จัดการ ผู้แทนนิติบุคคล หรือบุคคลใด ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินการของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนมิได้มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอมในการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น”	“มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการหรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการหรือละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้นๆ ด้วย”

ข้อสังเกต พระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ มิได้ถูกแก้ไขเพราะมาตรา ๒๒๑ - ๒๒๒ แห่งพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. ๒๕๓๕ นั้นมิได้ขัดกับรัฐธรรมนูญ เนื่องจากมิใช่บทบัญญัติที่เป็น การสันนิษฐานความผิดและผลกการะการพิสูจน์ข้อโต้แย้งหรือหักล้างข้อสันนิษฐานไปให้กับจำเลยที่เป็นผู้แทนนิติบุคคล

นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงพาณิชย์อีกจำนวน ๗ ฉบับ ดังต่อไปนี้

๑. กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมการค้าภายใน จำนวน ๒ ฉบับ ดังนี้

- ๑) พระราชบัญญัติว่าด้วยราคาสินค้าและบริการ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๒
- ๒) พระราชบัญญัติมาตราชั่งตวงวัด พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๘๘

๒. กฎหมายที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา จำนวน ๕ ฉบับ ดังนี้

- ๑) พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๘๘
- ๒) พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๗๔
- ๓) พระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ. ๒๕๔๓ มาตรา ๕๒
- ๔) พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ มาตรา ๔๒
- ๕) พระราชบัญญัติการผลิตผลิตภัณฑ์ชีวทัศน์ พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๓๖

สำนักกฎหมาย
กรมพัฒนาธุรกิจการค้า